

duplici, quod non sit primæ, vel secundæ classis num. 308.

Quid permittatur atque vetetur episcopis Italo Græcis circa commemorationem in missis. Vide verb. Commemoratio, num. 1 et 2.

In sacris liturgiis schismatici, vel hæretici patriarchæ, sive episcopi ullimode fieri potest commemoratio a Græcis, Armenis, aliisque Orientalibus. At omnino fieri debet in iis locis commemoratio Romani pontificis, num. 3 et seq.

Historia Commemorationis summi pontificis in liturgiis Græcorum, et quare ab ea recesserint, num. 8 et seq.

COMMENDA.

Commenda quid sit. Commendatario, sive ejus procuratori, non deferitur liber osculandus in missa. Vide verb. Beneficium, art. 1, num. 40 et 109.

COMMODATUM.

Commodatum unde dictum, et quid sit: quis commodans, et quis commodatarius. Vide verb. Commodatum, num. 1, 2 et 3.

Commodari potest quælibet res, sive immobilis, sive mobilis, et commodatum differt a pignore, deposito, precario, etc., nec est licitum uti re commodata ad alium usum præter eum, ad quem est concessa, num. 4 ad 9.

Culpa aliter sumitur apud theologos, et aliter apud juristas, et assignatur differentia, num. 10.

Culpa juridica, seu civilis prout ad præsens, dividitur in latam, levem et levissimam, et explicantur, uti etiam casus fortuitus, et dolus, num. 11 ad 17.

Cum aliquid commodatur in gratiam commodatarii tantum, tunc commodatarius obligatur etiam ex levissima culpa, etiam in foro conscientie ante omnem sententiam judicis; est negativa quoque probabilis, prior tamen in praxi tenenda, num. 18 ad 22.

Cum aliquid commodatur in gratiam solius commodantis, tunc commodatarius tenetur solum de dolo, et culpa lata, non autem de culpa levi, et levissima; at cum in gratiam utriusque, tenetur de culpa lata, et levi, non autem levissima, num. 23 ad 25.

Qui utitur re commodata ad diversum usum, ab eo, pro quo fuit sibi commodata, tenetur de omni damno causato in tali re propter diversum, et longiorem, seu graviorem usum de ipsa factum, num. 26.

Commodatarius, qui equum v. g. sibi commodatum adhibet ac solum moderatum usum, seu iter, pro quo fuit sibi commodatus, abunde interim ei ad vitam necessaria suppedians, licet ex tali usu, et itinere deterior, et pretio vilior factus sit sine ulla sua culpa, nullum damnum commodatori pro tali deterioratione præstare tenetur; secus autem si econtra, num. 27 et 28.

Ex commodato dæ oriuntur actiones, una, quæ dicitur actio directa commodati, et altera, quæ dicitur actio contraria commodati; et exponuntur, num. 29 et 30.

Prima actio contraria commodati competit commodatario, si commodans non patiatur commodatarium uti re pro eo tempore, et usu, pro quo est commodata; et apponitur qualiter limitari debeat rem commodatam non posse repeti ante tempus finitum, vel usum pro quo fuerat concessa, num. 31 et 32.

Secunda actio contraria commodati competit commodatario, quando commodans scienter ipsi commodavit rem vitiosam, propter quam commodatarius damnum passus est; at secus si inscienter, num. 34.

Tertio actio contraria commodati competit commodatario ad recuperandas a commodante impen-

sas majores, et extraordinarias, quas fecit circa rem commodatam, num. 35.

Commodatarius non tenetur de casu fortuito, quo res sibi commodata perit; excipiuntur tamen tres casus, imo quatuor, qui afferuntur cum annotationibus, ubi opus est, num. 36 ad 47.

Commodatarius ad nullum damnum tenetur, licet res commodata culpa nuntii, vel casu fortuito pereat, quando rem commodatam consignavit ipsi nuntio de expresse mandato commodantis; secus autem si econtra, et si nuntius ille communiter pro fideli, ac idoneo non habeatur, num. 43 et 49.

Commodatarius eligens ipse nuntium, seu famulum per quem remittat commodanti rem commodatam, si res commodata culpa nuntii pereat, vel deterioretur, tenetur de omni damno; etiamsi nuntius, seu famulus a commodatario electus communiter pro fideli, ac idoneo non habeatur, num. 50 et 51.

Commodatarius in casibus fortuitis, v. g. in incendio, naufragio, incursione hostium, qualiter se gerere debeat ad salvandas res commodatas compare ad proprias, num. 52 ad 56.

Si pluribus simul res commodata sit, contra singulos in solidum datur actio commodati, quando secus, num. 57 et seqq.

COMMUNICATIO.

COMMUNICATIO CUM EXCOMMUNICATIS, VEL HÆRETICIS QUANDO LICEAT VEL NON.

Vide verb. Excomm., art. 6, et verb. Hæreticus.

COMMUNICATIO PRIVILEGIORUM.

Vide verb. Privilegium, art. 1, a num. 21 ad 30.

COMMUNIO (II, 741).

Communio quotidiana, an, et quando expedit. Vide verb. Eucharistia, num. 40, 41 et 42.

Communio prærequirit jejunium naturale, aliquando tamen sumi potest ipso fracto: et assignatur quando frangatur, vel non ipsum jejunium naturale. Vide verb. Missa, art. 11, a num. 7 ad 45.

Communio an danda in paramentis nigris. Vide verb. Missa, art. 14, num. 22 et 23, et verb. Eucharistia, num. 27 et 28, et per tot., ubi multa ad rem.

Communio populi intra missam non est de præcepto, et justis de causis prohiberi potest. Vide verb. Communio, num. 1 et 2.

Communio sub utraque specie toleratur pro Græcis, ubi viget consuetudo, quæ alibi introduci prohibetur, num. 3 et 4.

Communio Paschalis tempus prorogatur pro incolis Servie, num. 5.

Ad primam communionem admitti non debent pueri in doctrina Christiana non satis edocti, num. 6.

In communionem monialium habentium fenestrellam ex parte evangelii sacerdos debet descendere, et reverti per gradus anteriores, et non laterales altaris. Vide verb. Benedictio, art. 38.

COMMUTARE, COMMUTATIO.

Commutare legata pia, et ultimas voluntates quis possit, et quando, vel non. Vide verb. Legatum, a num. 143 ad 165; et justæ causæ talium commutationum quænam sint. Vide a num. 157 usque in finem.

Communitio operum pro lucrando jubilæo quando, et quomodo fieri possit. Vide verb. Jubilæum, art. 2, a num. 34 ad 69.

Communitio poenitentia sacramentalis. Vide verb. Poenitentia sacramentum, art. 3, a num. 41 ad 48.

Communitio votorum. Vide verb. Jubilæum, art.

2, a n. 33 ad 67, et verb. Votum, art. 3, a n. 115 ad 157.

COMŒDIA (II, 743).

Ejus origo, et quam christianæ, et a fortiiori clericali professioni repugnet: Patres illam impugnaverunt, et concilia sub poenis gravissimis interdixerunt. Vide verb. Comœdia, num. 1 ad 6.

Actores, cooperantes et spectatores gravis culpæ sunt rei, num. 7.

Approbatur censura Benedicti XIV in auctorem, num. 8, 9.

Animadversiones auctoris, num. 10.

Quoad alia. Vide verb. Clericus, art. 4, num. 16, et verb. Luxuria, num. 87.

Comœdi sunt infames et irregulares. Vide verb. Infamis, num. 11, et verb. Irregularitas, art. 1, num. 11, vers. octava.

COMPENSATIO (II, 749).

Compensatio quid sit, et qualiter licita enuntiat, conditiones singillatim afferendo requisitas. Vide verb. Compensatio, num. 1 ad 12.

Pro foro externo varia sunt debita a jure ex-cepta, in quibus compensatio non potest fieri, etiamsi adsint conditiones requisitæ ad occultam compensationem, et alia via res obtineri nequeant, et sub visu ducuntur, num. 13 ad 18.

Pro foro interno, seu conscientie supradictorum debitorum exceptio locum non habet, sed licite potest fieri compensatio occulta etiam in omnibus dictis casibus, num. 19.

Reprehenditur auctor hoc loco. Nota ad num. 15 et 19.

Famuli, et famulæ domesticæ non possunt occulte heris suis subripere ad compensandam operam suam, quam absque certa, et evidenti cognitione majorem judicant salario, quod recipiunt, secus vero, si certo et evidenter constet stipendium esse minus justo, num. 20 ad 25.

Declaratur hic auctor, in eadem nota.

Sic etiam licita est occulta compensatio, quando certum est, quod famulus invitus occupatur in aliis ad quæ non est conductus, nec datur ei stipendium quod juxta servitii proportionem ab aliis communiter dari solet, num. 24.

Item licita est, quando herus, vel stipendium promissum integre non solvit, vel cum damno famuli solvit; nec non, si famulus fuerit invitus a domino coactus dolo, minis, etc., ad servendum pretio minori infimo justo, vel pretio minori eo, quod communiter dari solet aliis talia servitia præstantibus, num. 25 et 26.

Confessarii satis caute procedere debent cum se occulte compensantibus, et firmiter in praxi tenere quod nisi evidenter, certo, et indubitanter constet stipendium, seu salarium esse injustum, nunquam liceat famulis, aliisque mercede conductis occulta compensatio; ac in idem praxem aliæ ab iisdem advertendæ edicuntur, num. 27 ad 33.

Regulæ et ratio compensationis doctius exponuntur, num. 34 et seqq.

Ad sistendum cursum usurarum datur etiam compensatio cum credito certo, sed non liquidato in principio, sed ex intervallo, num. 42.

Alius pro alio non compensat, et limitatur, num. 45 et seqq.

An cessionario obstat compensatio, quæ obstabat cedenti num. 46 et seqq.

COMPETENTIA PASTORALIS (II, 757).

Quid sit, unde ducat originem, et qualis esse debeat. Vide verb. Compensatio pastoralis, num. 1 ad 5.

Determinatio competentia arbitrio judicis est faciendâ, et quænam tunc iudex attendere debeat, num. 4, 5.

Hujusmodi assignatio de jure favorabilis dicenda est, unde iudex debet potius inclinare ad partem congruam vicariorum, num. 6 et 7.

Hæc assignatio est causa alimentorum; quinam modus in hac causa servandus, et quomodo adjudicetur competentia, si aliqua in ejus assignatione difficultas oriatur, num. 8, 9 et 10.

Competentia an tolli possit conventione; an illa conventio successoribus præjudicet, et an possit elidi compensatione, num. 11 ad 14.

Onus assignandi competentiam decimis inhæret et reale est, num. 15.

Clausula in unionibus ecclesiarum parochialium cum decimis adjecta, et debet esse sufficiens pro presbyteris necessariis, num. 16, 17.

Quando sit sufficiens ex mente synodi Tridentinæ, quando parochus petere possit augmentum, et ad quid teneatur postulans, num. 18 ad 20.

Quomodo providendum ecclesiis parochialibus, si nequeat provideri per beneficiorum simplicium unionem, num. 21 ad 28.

Dioecesanis districte inhibetur, ne præsentatum admittant, nisi congrua de proventibus Ecclesiæ portio coram eis præsentato fuerit assignata, num. 29.

Episcopus omni modo allaborare debet, ut non tantum parochus, sed et aliis sacerdotibus necessariis competentia assignetur; imo ad competentiam agere possunt parochiani, num. 30 et 31.

COMPLEX PECCATI (II, 761).

Confessarii, sive sæculares, sive regulares nequeunt absolvere suos complices in peccato contra sextum Decalogi præceptum, nisi in articulo mortis, et tunc solum in defectu alterius confessarii; et quid, si contra fiat. Vide verb. Complex peccati, num. 1, 2 et 3.

Vide constitutionem declaratoriam Benedicti XIV super hoc articulo, num. 19.

An confessarii nequeant etiam absolvere suos complices in quocunque alio peccato mortali non carnali, num. 4.

Complex ordinarie confessario manifestari non potest; potest tamen confessarius interrogare necessaria ad confessionem, quamvis per accidens veniret in notitiam complicis, num. 5.

Potest autem poenitens nominare complicem, si nec apud alium confessarium, nec aliter possit integre confiteri, num. 6.

Confessarius cogere potest poenitentem ad peccatum complicis, vel cujuscumque alterius manifestandum illi, ad quem spectat scire, et emendare, vel cavere periculum relapsus, alienæ seductionis, etc., num. 7.

Non expedit tamen ordinarie complicem moneri per confessarium; quod si aliter fieri non possit, expedit illum a poenitente manifestari extra confessionem, num. 8.

Si complex absque necessitate manifestet peccatum complicis confessario, illud probabilis est materia sigilli. Vide num. 9.

Complex an, et quando teneatur, et possit fateri, seu revelare complicem; num. 10 ad 12.

Complices criminis a poenitentibus revelari non debent, num. 13.

Complicium nomina poenitentibus exquirere, denegando absolutionem confessarius prohibetur, num. 17.

Alia ad rem. Vide verb. Moniales, art. 1, num. 18, et verb. Poenitentia sacramentum, num. 89 et 90.

COMPOSITIO.

Compositio super legatis relictis Fratibus minoribus an, et quomodo fieri possit cum Rev. Fabrica Sancti Petri de Urbe. Vide verb. Legatum, a num. 97 ad 100.

Compositio debitorum cum creditoribus, an, et quando eos liberet ab onere restitutionis. Vide *verb.* Restitutio, *art.* 5, a *num.* 30 ad 35, et a *num.* 49 ad 59.

Compositio debitorum facta cum papa, vel episcopo, an et quando eos liberet ab onere restitutionis. Vide a *num.* 41 ad 43.

Compositio litis beneficiæ media pensione uni parti solvenda, an, qua auctoritate, et quibus de causis fieri possit. Vide *verb.* Pensio, a *num.* 14 ad 28, et *verb.* Resignatio beneficiæ, a *num.* 47 ad 74, ubi varia ad rem.

COMPROMISSUM.

COMPROMISSUM QUOAD ARBITROS.

Vide *verb.* Arbitr per tot.

COMPROMISSUM QUOAD ELECTIONEM.

Vide *verb.* Electio, *art.* 1, a *num.* 24 ad 31.

CONCENTRICI CIRCULI.

Concentrici circuli qui sint. Vide *verb.* Mandus, *num.* 104.

CONCEPTIO BEATÆ MARIÆ VIRGINIS (II, 769).

Quod sit discrimen originale inter et actuale peccatum. Vide *verb.* Conceptio Beatæ Mariæ Virginis, *num.* 1.

Maria a peccato originali eximenda, *num.* 2.

Conceptio activa quæ sit, et quæ passiva; hic de passiva tantum quæstio, *num.* 3, 4.

Triplex piæ hujus sententiæ expositio, *num.* 5 ad 7.

Immaculata conceptio probatur Scripturæ sacræ testimoniis; traditione apostolica; a sanctis Patribus, quorum nomina per sæcula referuntur, *num.* 8 ad 12.

Theologi et doctores qui a sæculo XIII illam propugnarunt; testimonia conciliorum et provincialium, *num.* 13 ad 17.

Testimonia et constitutiones successorum pontificum, *num.* 18 ad 23.

Censuræ circa quæstionem conceptionis, et concessionis a Gregorio XVI factæ *num.* 24 ad 26.

Statuta academiæ Parisiensis et aliarum, *num.* 27, 28.

Festum, officium et numisma conceptionis Beatæ Mariæ Virginis, *num.* 29 et 30.

CONCILIIUM (II, 795).

DE HIS QUÆ CONCERNUNT CONCILIIUM UT SIC, ET CONCILIIUM GENERALE.

Concilium unde sit dictum, et quantum ad nomen propositum sumitur pro cætu seu conventu sacerdotum maxime episcoporum pro resolvendis rebus fidei, seu aliis gravioribus Ecclesiæ negotiis a legitimo superior congregatorum. Vide *verb.* Concilium, *art.* 1, *num.* 1, 2 et 3.

Concilium sic acceptum est triplex, scilicet generale, provinciale, et episcopale, et referuntur, *num.* 4, 5 et 6.

Concilium generale absque auctoritate Romani pontificis celebrari non potest, estque sine ipsa conciliabulum, imo id ipsum dicendum, licet fuisset cum ea inchoatum, sed postea per Romanum pontificem dissolutum, *num.* 7, 8 et 9.

Hinc tanquam conventicula, et conciliabula fuerunt semper reprobata concilia, quæ vel non a summo Romano pontifice, vel non ejus auctoritate ab imperatoribus indicta sunt, ut hocce pluribus actis reprobationibus patet, ad quas referendas festine proceditur, *num.* 10 ad 17.

Ubi legitur imperatores, sive etiam reges concilia indixisse, debet intelligi, quod ipsi hoc fecerint vel mandante, vel consulente, vel exhortante ad id Romano pontifice; quod si aliquod reperitur aliter convocatum, nunquam poterit œcumenicum appel-

lari, donec ipse Romanus pontifex ratam ex summo beneplacito, et assensu habuerit illius convocacionem, *num.* 18 ad 21.

In casu schismatis, existentibus pluribus dubiis pontificibus, possunt cardinales concilium convocare et præcipere, ut pontifices contententes pontificatu se abdicent.

Quod ni fecerint, possunt eos sententia lata a pontificatu dejicere, et alium pontificem legitimum eligere; et ad hoc refertur quod contigit, *num.* 22 ad 26.

Ad concilia generalia vocandi sunt de jure solemnes episcopi et majores prælati, scilicet patriarchæ, primates et archiepiscopi, cum hi omnes de jure, et officio jus suffragii decisivi habeant; imo eodem polent etiam episcopi titulares: idcirco et hi jure vocandi, *num.* 27, 28 et 29.

Ex privilegio autem, et consuetudine vocandi sunt ad concilia generalia cum suffragio decisivo cardinales, etiam non episcopi, abbates, et ordinum regularium generales, *num.* 30.

Ad concilia generalia solent vocari etiam aliqui insignes theologi, et sacrorum canonum doctores pro voto consultivo, *num.* 31.

Principes etiam ad concilia generalia solent invitari, ut per se, vel per suos oratores intersint, tum ut concilium defendant, et scandala, seu novitates novatorum compescant, tum ut testes et consilii decretorum concilii postea transgressores, et contumaces pœnis corporalibus puniant, *num.* 32.

Ipsi autem principes, sive imperiali, sive regali sive aliqua quacunque dignitate præfulgeant, et quicumque alii laici quacunque scientia, doctrina, et juris utriusque peritia conspicui in conciliis generalibus suffragium decisivum non habent, *num.* 33, 34 et 35.

Et de facto auctoritas decidendi dubia ad religionem, et mores spectantia, et functio regendi Ecclesiam, non laicis, sed solis episcopis est demandata, ut etiam varii imperatores cognoverunt, ac fassi sunt, *num.* 36 ad 40.

Hoc non spectare ad laicos, sed ad solos episcopos clare deducitur ex conciliis generalibus huc usque celebratis, in quibus decreta facta esse a solis episcopis patet ex solis eorum subscriptionibus, paucis exceptis, in quibus etiam imperator subscripsit; sed aliter, *num.* 41 et 42.

Imo quibusdam etiam, paucissimis exceptis, ut Florentino, Lateranensi, et Tridentino, quibus subscripserunt abbates, et generales ordinum regularium, nulli alii unquam, quamvis optimi et doctissimi, sunt admissi in conciliis legitimis ad suffragium decisivum, et consequenter ad definitivam subscriptionem, *num.* 43 et 44.

Soli Romano pontifici competit jus auctoritative præsidendi, vel per se, vel per suos legatos in conciliis generalibus; et ita revera in hucusque celebratis, *num.* 45, 46 et 47.

Ad faciliorem intelligentiam notandum est, quod alia est præsentia auctoritativa, et alia est præsentia honoraria. Præsentia auctoritativa quæ sit; competit Romano pontifici per proprietatem, quam suis legatis communicat, ut eisdem conciliis, ipso absente, præsent, semper tamen cum subordinatione, etc., *num.* 48 et 49.

Præsentia honoraria quæ sit. Hac præsentia imperatores nonnullis conciliis generalibus in Oriente celebratis præseserunt, cum ad ipsa nunquam interfuerint summi pontifices per se ipsos, aliter vero, si sic interfuerint, *num.* 50 et 54.

Soli etiam Romano pontifici competit jus auctoritative confirmandi concilia generalia, et absque illius confirmatione decreta in illis robari non habent; idcirco Patrum conciliorum praxis est eam semper ab ipso petere; ac ad pleniorum ideam

triplex confirmationis species admovetur, *num.* 55 ad 65.

Emendatur auctor in aliquibus factis ab ipso ex cecitantiâ prolatis, *num.* 56.

Definitiones universalis concilii etiam legitime congregati editæ absente Romano pontifice, non sunt infallibiles sine ipsius papæ confirmatione, *num.* 66 ad 71.

Concilia generalia a Romano pontifice confirmata sunt infallibilis veritatis, et errare non possunt, nec in fide, nec in moribus, *num.* 72 et 75.

Concilia generalia ab ecclesia totaliter approbata sunt 18 et enumerantur, *num.* 74 et 75.

Concilium generale non est supra papam, sed papa est supra generale concilium, *num.* 76 ad 81, et *num.* 88.

A sententia concilii generalis potest appellari ad papam tanquam ad superiorem, sed non e converso, imo appellantes a Romano pontifice ad futurum concilium, eorumque consilium, et fautores variis pœnis innotantur, *num.* 82 et 85, et *num.* 89 et seqq.

Ex nuper habitis id, quod antea præmissum, fuit tanquam consecrarium eruitur; ac Romani pontificis super concilium auctoritas expresse a summis pontificibus definita extrahitur, *num.* 85 et 86.

Appellantes ad concilium futurum generale damnantur et excommunicantur; *ibid.* *num.* 87.

Canones concilii œcumenici aliorum conciliorum canonibus prævalent, et eo major est auctoritas, quo magis ad synodum accedunt, *num.* 95, 94.

In rebus fidei debet recipi concilium, licet non ubique recipiantur omnia ejus ad disciplinam spectantia, quæ quidem omnia, ante promulgationem, per provincias examinanda, *num.* 95, 96.

In conciliis episcopi sunt iudices, et ex eorum suffragiis conclusio formanda, *num.* 77, 98.

Concilia ad fidem stabilendam et mores informandos congregantur; in factis non revelatis errare possunt, *num.* 99, 100.

Constitutio lata solemniter in concilio generali an obliget, *num.* 101.

Nolentes ejus sanctionibus acquiescere, semper ut hæretici habiti sunt, *num.* 102.

Concilii nationalis auctoritas, denominationes; quid de eo a Patribus Africanis statutum, *num.* 103 ad 108.

An Pontificis prærogativa sit convocandi concilia; et quid requiratur ut œcumenica dici possint, *num.* 109 ad 112.

Confirmatio conciliorum per Romanum Pontificem, *num.* 115.

Infallibilitas definitionum synodorum, *num.* 114.

CONCILIIUM PROVINCIALE QUOAD EJUS CONCERNENTIA.

Concilium provinciale unde dictum, et quid sit. Vide *verb.* Concilium, *art.* 2, *num.* 4 et 2.

Indicere, convocare et celebrare provinciale concilium spectat ad metropolitanum, etiam sine auctoritate primatis et patriarchæ, et per seipsum, non autem per vicarium generalem, *num.* 3, 4 et 5.

Metropolitano autem legitime impedito, convocatio concilii spectat ad coepiscopum antiquiorem; et sic etiam ad coepiscopum antiquiorem spectat convocatio concilii, sede metropolitana vacante, et non ad capitulum metropolitanæ, seu ad ipsius metropolitanæ vicarium capitularem, *num.* 6 ad 9.

Absente, vel impedito, seu mortuo archiepiscopo, convocare concilium provinciale, spectat ad episcopum antiquiorem ex suffraganeis, non autem ad episcopum exemptum, quamvis antiquiorem, *num.* 10.

Ad concilium provinciale vocandi sunt, et admittendi omnes episcopi suffraganei cum voto decisivo, quamvis nondum quis consecratus; et etiam exempti; qui tamen, si sunt in provincia Romana,

non tenentur ad electionem metropolitanam, *num.* 11 ad 14.

Ad concilium provinciale vocanda sunt de necessitate capitula cathedralia, sede episcopali vacante, et possunt mittere suum vicarium capitularem cum speciali mandato dandi vocem decisivam, *num.* 15.

Vocanda sunt etiam, sua sede vacante, capitula collegiarum quasi episcopalem jurisdictionem habentia; necnon abbates, et alii prælati habentes proprium territorium, et jurisdictionem quasi episcopalem exercentes intra ambitum ipsius provincie, *num.* 16 et 17.

Procuratores episcoporum, omniumque supradictorum quasi episcopalem jurisdictionem habentium, si principalibus legitime impeditis, sint cum speciali mandato deputati ad concilium, habent votum decisivum, si concilio placuerit, *num.* 18.

Capitula cathedralium, etiam vivente episcopo, vocanda sunt, et admittenda, aut eorum nuntii ad concilia provincialia, præsertim ad ea tractanda, quæ spectant ad ipsa capitula; imo et ad alia ipsa non concernentia, *num.* 19 et 20.

Sic etiam capitula collegiarum jurisdictionem quasi episcopalem habentia, adhuc vivente suo prælato, vocanda sunt ad concilia provincialia. Ast capitula quæcunque, viventibus suis respective prælati, non sunt conjudices, nec habent votum decisivum, sed solum consultivum, *num.* 21 et 22.

In concilio provinciali omnia gerenda sunt de consilio capitulorum provincie, et etiam abbates commendatarii habent votum consultivum, *num.* 23 et 24.

Ad concilia provincialia vocari, et intervenire debent generaliter, loquendo omnes, qui de jure vel consuetudine intervenire solent; etiam gravati pro assequenda justitia accedere possunt, nec non laici ad idem permittuntur, vel ad defendendum, *num.* 25 ad 27.

Omnes, qui de jure, vel consuetudine interesse tenentur conciliis provincialibus, si vocati non compareant cessante legitimo impedimento, puniuntur atque hoc satis exponitur, *num.* 28 et 31.

Concilia provincialia secundum antiquos canones debebant celebrari bis in anno per singulas provincias; dein in sexto synodo generali indultum fuit semel in anno fieri; hocce etiam non observato, statutum fuit in concilio Lateranensi sub Leone X, ut de cætero singulis trienniis fierent; et idem ex Tridentino, *num.* 32, 35 et 34.

Metropolitani possunt quidem intra triennium, etiam pluries, synodum convocare, si expediens iudicetur, sed ultra triennium protrahere non debent sub pœnis hic indicatis, *num.* 35 ad 39.

Conciliorum et synodorum celebratio episcopis juxta concilii Tridentini dispositionem efficaciter suadetur a Benedicto XIV, *num.* 56.

Locus eligendus pro congregando concilio debet esse commodus, quantum fieri potest, omnibus, qui intervenire debent; idque ad archiepiscopum spectat, *num.* 40 et 41.

Concilium provinciale, postquam in loco indieto est congregatum, solet celebrari per spatium trium, vel quatuor dierum, nec potest ultra hebdomadam, protrahi, nisi id exigentibus negotiis imminentibus, *num.* 42.

Quando in concilio provinciali metropolitanus est unius sententiæ, suffraganei autem omnes sunt alterius, debet prævalere sententia suffraganeorum; pronuntianda tamen nomine archiepiscopi de consilio, et consensu suffraganeorum, ad quod eo dissente, recurrendum est ad summum pontificem, *num.* 43 ad 46.

Concilium provinciale nequit dissolvi a solo ar-

chiepiscopo sine consilio, et assensu, seu voto suffraganeorum, quo præstito tenentur episcopi infra sex menses publicare in suis diocesis conciliaria statuta; sed non inconsulto Romano pontifice, num. 47 ad 51.

Nec ideo ipsa obligant extra provinciam, bene autem intra, etiam successorem episcopi, et licet obligent ad penam, non vero ad culpam, nisi hoc declaraverit concilium, n. 52 ad 55.

CONCILIUM EPISCOPALE, SEU SYNODUS DIOECESANA.

Synodus quid denotet. Vid. verb. Concilium, art. 3, num. 1.

Synodus diocæsana quoties, et quando sit ab episcopo vel archiepiscopo celebranda, et quid si habeat duas civitates unitas in sua diocesi, num. 2 ad 8.

Synodus cleri Romani convocari potest ab eminentissimo vicario Urbis, num. 9.

Vicarius generalis episcopi, vicarius capitularis aliique prælati episcopo inferiores an possint synodum congregare, num. 10, 11, 12.

Episcopus an possit synodum congregare per alium et quid si in diocesi sit constitutus vicarius apostolicus, num. 13 et 14.

Synodus an fieri possit ab episcopo ante visitationem diocæsana, et pro ejusdem convocazione an teneatur exquirere consilium capituli, et quid si capitulum quamvis specialiter invitatum nolit intervenire, num. 15 ad 25.

Laici an sint ab episcopo ad synodum invitandi, num. 26.

Qui teneantur ad synodum accedere, et qui compelli possint ab episcopo ad interessendum, n. 27 ad 41.

Quid de constitutionibus faciendis in synodo diocæsana, et qui teneantur, vel non ad earum observantiam, num. 42 ad 53.

Canonici ad synodum accedentes, cujus expensis vivere debeant, num. 54.

Quid circa præcedentiam sedendi in synodo, num. 55 ad 58.

Alia ad rem, num. 59 ad 69, et verb. Concursus, verb. Examinatores.

Alia vide num. 71 et seqq. ad finem.

CONCIONATOR.

Vide verb. Prædicator, per tot.

CONCLAVISTA (II, 855).

Electio, qualitates, privilegia et reservationes beneficiorum conclavistarum. Vid. verb. Conclavista, num. 1 ad 5, et num. 8.

Conclavistatus probari debet; et quibus concedatur apostolicus protonotarius, num. 6 et 7.

Dapiferorum privilegia, et eorum beneficia, num. 9 ad 12.

Conclavistarum et dapiferorum beneficia quoad regulam xxii cancellariæ, num. 13 et 14.

CONCORDATA (II, 861).

Concordata quid sint, quam vim habeant, et unde duxerint originem. Vid. verb. Concordata, num. 1 ad 4.

Varia afferuntur concordata, scilicet: Bavaricum, Neapolitanum, Borussicum et Belgicum, num. 5 ad 9.

CONCORDATUM GALLICUM (II, 871).

Pragmaticæ sanctionis origo; illius articuli et vices. Vid. verb. Concordatum Gallicum, num. 1 ad 5.

Abrogata fuit, substitutis in ejus locum concordatis Bononiensibus, quæ referuntur, num. 4, 5.

Varia in illa querelæ, sed inutiles, num. 6.

Hæc concordata usque ad annum 1789 vigerunt, num. 7.

Concordatum anni 1801; Conventio dicta Fontis Bellaquei, et concordatum cum Ludovico XVIII, num. 8 ad 10.

CONCORDATA QUOAD BENEFICIA.

Vid. verb. Beneficia, art. 11 per totum.

CONCUBINATUS.

Concubinarius nequit absolvi, nisi prius ejecta concubina. Vide verb. Absolutio, art. 2, num. 11.

Concubinatus quid sit. Vide verb. Luxuria, n. 7. Concubinatus poena quæ sit. Vide verb. Poena, art. 2, num. 74 ad 81.

CONCURSUS (II, 877).

Concursus ut legitime et canonice fiat, servanda est dispositio sacrorum canonum et apostolicarum constitutionum, decretorum, et signanter dispositio concilii Tridentini, Pii V, Clementis XI, et novissime Benedicti XIV, ac unaquæque affertur. Vide verb. Concursus, art. 1, num. 1 ad 5.

CONCURSUS EDICERE, ET FACERE AD QUEM SPECTET, ET QUINAM DEBEANT, ET POSSINT AD ILLUM ADMITTI.

Concursus edicere spectat ad episcopum, seu ordinarium; si tamen habeat vicarium generalem sibi Roma missum, etiam iste assistere debet, imo si sit apostolicus, ad hunc præcise pertinet, ut etiam synodus, etc. Vide verb. Concursus, art. 2, num. 1 ad 4.

Edicta pro concursu habendo ad parochiales vacantes, quarum collatio pertinet ad inferiores prælatos, qui non habent territorium distinctum, nec jus congregandi synodum, debent publicari ab episcopo, in cujus diocesi parochia existit: vel ab alio, qui est vicinior, si sit nullius, et coram eo concursus fieri, et ad ipsum episcopum ex dignis digniorem eligere, et inferiori prælate pro collatione seu institutione remittere spectat; e contra vero, si secus, num. 5 ad 9, et verb. Abbas, num. 27 et 28.

Episcopus manutenendus est in sua quasi possessione instituendi concursus, donec prælati inferior coram iudice competente legitime probaverit jus cogendi synodum habere, illamque alias cogisse, in eaque examinatores ad præscriptam concilii formam deputasse, num. 10 et 11.

Concursus, qui in vacationibus parochialium fieri solet coram episcopo viciniori, si occasione pestis civitas illius sit bannita, et aditus præclusus ad eundem ordinarium viciniorum, potest prorogari, num. 12.

Concursus edicta ordinarii proponere debent in beneficiis curatis reservatis sedi apostolicæ vacantibus per obitum, et instituens concursus ad formam concilii non potest ut suspectus recusari, num. 13 et 14.

Vicarius generalis episcopi potest, episcopo impedito, proponere edictum pro concursu, et coram se examen indicere, et alia ad propositum respectu vicarii generalis promittunt, n. 15 ad 18.

Capitulum nullam habet auctoritatem in his examibus, sed debet constituere officialem, seu vicarium infra octo dies post mortem episcopi, qui exsequatur, quæ obeunda essent ab episcopo, et debet indicere concursus, uti faceret episcopus, etc., num. 19 ad 22.

Novus semper concursus, et novum examen, novaque approbatio requiritur singulis vicibus pro quacunque parochialibus vacante, nec sufficit unus solus concursus pro pluribus parochialibus, num. 23.

Examinatores ex pluribus examinatis, non unum solum, sed plures, quos judicaverint idoneos, significabunt vicario, et ex istis solus vicarius eligat,

quem cæteris magis idoneum judicaverit, et etiam solus scribet litteras ad sanctissimum dominum nostrum ad quem collatio spectabit, num. 24 ad 27.

Capitulum, aut decanus cathedralis non potest indicere concursus, nec alia ad id necessaria obire, sed omnia spectant ad vicarium capitularem, num. 28 ad 32.

Nec ipse vicarius capitularis potest constituere vicarium in parochia eum, quem magis idoneum in concursu judicaverit, sed debet omnino a principio vacationis, et antequam fiat concursus, constituere in ea alium vicarium, qui curam animarum interea gerat, donec parochialis fuerit a sede apostolica magis idoneo collata, num. 32.

Ad concursus parochialium, non tantum diocæsani, sed etiam exteri debent admitti (nisi adsit aliquod privilegium, quod beneficia non conferantur exteri) etiam si aliud habeant concurrentes beneficium curatum, num. 33 et 34.

Nec episcopus prohibere potest curatis, ne accedant ad concursus aliarum parochialium; originarius tamen, et de gremio ecclesiæ est semper cæteris paribus præferendus extraneo, imo juxta multos etiam si hic dignior sit, num. 35, 36 et 37.

An exclusio a concursu operetur nullitatem ipsius concursus independentem a reclamazione exclusi. Vid. num. 65 et seqq.

Regulares omnes, quamvis sint canonici, sive Præmonstratenses, sive Lateranenses, sive quicumque alii canonici regulares, non sunt admittendi ad concursus parochialium sine dispensatione apostolica, num. 38 ad 50.

Canonici regulares omnes multo magis absque dispensatione speciali apostolica sunt incapaces ad obtinenda beneficia sæcularia non curata, num. 51 ad 56.

Possunt tamen regulares assumi in parochos sine dispensatione apostolica in parochiis eorundem monasteriorum, vel membris omnimode illis subiectis, num. 57 et 58.

Nec possunt cogi ipsi superiores regulares deputare sacerdotem sæcularem in simili parochia subiective unita ipsorum monasterio; religiosi tamen ad curam deputati non possunt reclamare si a superioribus regularibus removeantur, et quid circa congruam, num. 59, 60 et 61.

CONCURSUS QUANDO, UBI, ET QUOMODO FACIENDUS.

Eveniente alicujus parochialis ecclesiæ vacatione debet episcopus statim illius vacationis habita notitia, si opus fuerit, idoneum in ea vicarium cum congrua portione assignatione constituere; et exponuntur particule statim, et si opus fuerit. Vide verb. Concursus, art. 3, num. 1, 2 et 3.

Episcopus potest differre concursus usque ad sex menses, si parochialis in suo mense vacaverit, et usque ad quatuor, si vacaverit in mense sedi apostolicæ reservato, et currere incipiunt non a die vacationis parochiæ, sed a die scientiæ vacationis, num. 4, 5 et 6.

Tempus sex, vel quatuor respective mensium concessum episcopis ad conferendas medio concursu parochiales vacantes currit ipsis episcopis etiam si quando accedunt ad concilium provinciale, num. 7.

Pendente termino sex, vel quatuor respective mensium debet episcopus proponere edictum concursus intra decem dies, vel aliud tempus a se præfigendum, et fieri potest temporis in edicto præscripti prorogatio usque ad viginti dies, sub poena tamen nullitatis concursus publicanda, num. 8 ad 11.

Sed vide, num. 61 et 62. Concursus habitus infra terminum decem dierum non est nullus, si nemo post examen comparuit, qui se læsum prætendat, et idem, si aliqui

examinati fuerint infra decem dies, alii vero post, num. 12 et 15.

Tempus, quo debet esse affixum edictum, est arbitrium episcopo, modo non excedat viginti dies, et dies certa examinis concurrentium, et propositi edicti debet apponi in litteris citatoriis concursus, num. 14 et 15.

Si episcopus in edicto pro convocazione nullam habuit mentionem de die, quo concursus convocandus esset, debet omnibus, qui in albo concurrentium se descripserunt, notificare diem hunc, et quidem non per novum edictum, seu per citationem personalem, num. 65.

Non debet amplius audiri, qui nullo detentus legitimo impedimento non comparuit tempore concursui præscripto, e contra vero si id fuit ex legitimo impedimento, et de re adhuc integra, num. 16 et 17.

Ante lapsus terminum edicti nullus est concursus, si post ipsum compareat aliquis, qui se læsum propterea prætendat, et ideo per episcopum quid attendendum subditur, num. 18 et 19.

Uno tamen comparente ex pluribus descriptis, fieri potest concursus, nec est opus, ut proponatur secundum edictum, ut etiam si unus tantum se describi facit, num. 20 et 21.

Quando nullus ad concursus comparuit, aut certe nullus ex comparentibus vult subire examen episcopus assignare debet aliud tempus, sive edictum, et si adhuc nemo comparet, vel alias nemo idoneus reperitur, tunc conferre potest sine concursu, num. 22.

Edictum concursus debet proponi ab ordinario loci, ubi existit beneficium curatum vacans, et ibidem examen peragendum; etiam si beneficium ab ordinario alterius diocæsana sit conferendum, num. 23.

Episcopus civitatum unitarum potest concursus facere in civitate, in qua reperitur, modo cum interventu examinerum diocæsana, in qua sita est parochialis, num. 24.

Concursus parochialium vacantium in abbatibus, commendis, aliisque locis subjectis prælati non habentibus jus congregandi synodum, debet fieri in civitate residentiali vicinioris episcopi, et elucidatur, num. 25 ad 28.

Examen concurrentium debet fieri ab episcopo, vel ipso impedito ab ejus vicario, et aliis examineribus synodalibus, non paucioribus, quam tribus, num. 29 et 30.

Examinatores ad minus sex debent eligi quotannis in synodo diocæsana, et ad summum viginti eligi possunt, perdurantque usque ad novam synodum, num. 31, 32 et 33.

Si examinatores ante celebrationem alterius synodi moriantur, vel in longinqua recedant, sive tot, ut non remaneant sex, quid peragendum, num. 34 et 35.

Examinatores synodales eligi debent, qui sint magistri, seu doctores, aut licentiatii in theologia, vel jure canonico si existant, alioquin alii clerici sunt eligendi, qui ad id videbuntur magis idonei, num. 36 ad 38.

Tales electi examinatores debent ad sancta Dei Evangelia jurare se fideliter munus suum exsecuturos, et hoc de necesse: sufficit tamen semel præstitum sive in synodo, sive extra, num. 39 ad 41.

Concursus est nullus, in quo cum examineribus synodalibus, alius intervenit, qui non erat de synodalibus, isque examinavit, secus autem post examen si interroget tantum honoris causa, nec det votum, nec se subscribat, num. 42 et 44.

Concursus est nullus, ubi fuerunt adhibiti examinatores deputati in synodis præcedentibus, et non confirmati in synodo posteriori, ut etiam examen factum sine synodalibus examineribus in collatione